

Tarokk univerzum

Két megjegyzés mindjárt az elején. A "tarokk" (tarock, tarok, taroky, tarocco, tarocchi) néven emlegetett kártyapaklik szolgálják a tarokknak nevezett kártyajátékokat (eredendően a trionfi nevet kapta Itáliában, a triumf/győzelem szóból – innen származik a tromf kifejezés is). A "tarot" pedig arra utaló szó, hogy a kártyapakli okkult, ezoterikus dolgok eszköze. Az is lényegi, hogy a tarokk nem egy konkrét játék, hanem az említett kártyapaklival játszott játéksalád – máskérdés, hogy az eredeti olasz színjelzős tarokk pakli mellett létezik francia színjelzős tarokk pakli is (német színjelzős nincsen).

Borsszem Jankó élcip (1899)

Magyarországon a tarokk játéktudás sokáig egyfajta belépőjegy, ajánlás volt a társasági életbe, magasabb körökbe (ha nem is elégséges, de szükséges). A hogy Jókai írja (hívja fel figyelmünket): *"Ha új képviselő kerül föl a klubba, a ki a nyájas meghívásra: „nem ülsz le negyediknek?” azt válaszolja: „nem tudok tarokkozni”, méltó fölháborodással förmednek rá: „hát akkor hogy választhattak meg képviselőnek?”"*

A tarokk pakli különlegessége is felsőbbrendűséget sugároz, a megkapó képekkel díszített 21 számozott lapja kiegészülve a "Skizzel", fejedelmi lapkollekció. Érdekessége még, hogy a színes lapsorozatoknak négy eredeti figurás lapja van (ász nincs): király, dáma, lovas (lovag), botos (apród).

A fő ütőnek kikiáltott Skíz egyébként egyértelmű kártyás kultúrrégiót határol be – az egykori Osztrák-Magyar Monarchia környékét, ahol hemzsegték a tarokk játékok. Nálunk két fő típusa volt a meghatározó: a hármastarokk (a Jókai-féle), valamint a négyestarokk, melynek fejlettebb változatát szokás Paskievics-féle tarokknak, vagy Magyar Tarokknak nevezni. Ez utóbbiról (vagy erőteljesebb változatairól) szóló könyvek előszeretettel számítják Jókait és híres kártyakompániáját a Paskievics tarokkot játszó közökhöz – de nem, Jókai és társai hármastarokkot játszottak.

Ahogy a kártyázás népszerűsödött a szélesebb rétegek (főleg városi polgárok) is kikövetelték maguknak a saját "tarokkot". Ekkortájt kerültek be a tarokkelemek a kaláber játékba (tulétroá, ultimó, stb.) és ez a tarokkos kaláber – alsós kaláber (alsós) néven – futotta be talán a legnagyobb sikert hazai kártyás vonalon.

("Industrie und Glück" tarokk, Piatnik gyártmány – a honörök: skíz, huszonegyes, pagát)

A skíz (matto, sküs, stieß, gstieß, fool, skisen, scusen) eredendően e pakli leggyengébb, ütőérték nélküli lapja, melyet (az ütés reménye nélkül, de) bármely kihívott színű lapra, tarokkra rá lehetett adni. Ezért tekintik sokan a Jolly Joker elődjének – no meg a bolond figurája miatt...

Európa egyértelműen a tarokk régió, a pakli itáliai megszületését követően a játéka (és főleg az általa terjesztett adu) szélesebben terjedtek a kontinensen. A franciáknál máig nemzeti játéknak számít a tarokk (a kaláber/belote mellett). A Kárpát-medencében és környékén vezető játékká vált már annak idején, ellenben a németek/bajorok csak kissé fertőződtek meg, az adu gondolatot átvéve saját (nyilván) német színjelzős kártyapaklijaikkal tényleges tarokk lapok nélkül "tarokkoztak" – ezzel "hamis tarokkokat" alkotva (talán éppen ezért nincsen német színjelzős tarokk kártya). Északon a dánok váltak leginkább lelkes tarokkozókká – máig nagy becsben tartják kártyásaik, mint a L'hombre-t és a bábus biliárdot – úgy tűnik, a dánok konzerválják a régi nagy játékokat, és jól elvannak velük.

Érdekes tarokkhoz kötődő sztori, hogy a valaha főleg Kelet-Európában elterjedt trappola játékot sokan tarokként emlegették, pedig nem az (nincsenek a trappola pakliban tarokk lapok). Ennek okát abban lelhetjük, hogy az eredeti tarokk kártyák (színes lapjai) olasz színjelzősök voltak, amilyen a trappola pakli is.

Manapság a latin országokon kívül francia színjelzős tarokk paklikat használnak: a franciák és a dánok az eredeti lapszámmal (78), míg az egykori Osztrák-Magyar Monarchia területén, környékén 54 lappal (amiből a magyar tarokkosok csak 42 lappal) játszanak. Megrendelhetők a Piatniknál – a 78 lapos francia tarokk cikkszám: 194917, illetve az 54 lapos saját tarokk paklijuk cikkszám: 193613.

Különlegesség a Damen-Tarock melyet (kisebb, kézbeillőbb lapokkal) a hölgyek számára alkotott meg a Piatnik (gyönyörű életképekkel díszítve), cikkszám: 288197.

A Piatnik jelmondata, ami (54 lapos) tarokk paklijuk tarokk II-es lapján olvasható (magyar beceneve "sas", a rajta látható koronás sas miatt): *"Industrie und Glück"*. A Magyarországra gyártott paklikon magyarították "Áldás az ipar!" vagy "Szerencse fel!" formában, egyenes fordításban "ipar és szerencse", de régiesebb jelentés tartalommal "szorgalom és szerencse" – no ez egészen más, komolyabb üzenet... Piatnik Nándor minden bizonnyal így értette. Ha még picit magyarítjuk, még inkább láthatóvá lesz a mondanivaló: **"Iparkodás és Szerencse"**. Ez nem csak a tarokk, de minden valamirevaló kártyajáték alapeszméje lehet – és az életé is.

* * *